

ELOGI DE GAUDÍ

JOAN BASSEGODA I NONELL*

Deia un aficionat a la música clàssica que, al cel, els sants escolten melodies de Beethoven, els àngels els lieder de Schubert i Déu Nostre Senyor, simfonies de Mozart. Per cert que quan li vaig comentar aquesta cita a una periodista anglesa em va preguntar, molt anglosaxona ella, quines eren exactament les melodies que escoltaven Déu, els àngels i els sants. Li vaig respondre que tal cosa els ho hauria de preguntar als habitants de l'Empiri, perquè els meus coneixements es limitaven a repetir la imaginativa i imaginària afirmació del melòman.

Però se'm va ocórrer la idea de completar la dita amb altres manifestacions artístiques.

Per exemple amb la pintura. Els sants s'escandalitzarien, però fruirien amb les obres de Picasso, els àngels gaudirien amb les poètiques pinzellades de Piero della Francesca, però Déu entendria i es complauria amb la força excelsa de Goya.

En el camp de l'escultura es podria pensar amb els sants contemplant amb interès l'obra de Rodin, els àngels compartirien l'amor a Déu i a l'art d'Alonso Berruguete, mentre que Nostre Senyor veuria amb goig l'esplendent obra del Buonarroti.

Si finalment es tracta de traslladar l'anècdota a l'arquitectura, és ben segur que els sants veurien amb bons ulls l'obra delicada i sensible de Ludwig Mies van der Rohe, els àngels no podrien per menys que embaladir-se amb les finors de Filippo Brunelleschi, mentre que l'Altíssim tindria prop seu a Gaudí per tal que li expliqués com va ser possible la seva divina arquitectura.

Tot plegat són consideracions subjectives i, si es vol, exagerades, però en el moment de fer un elogi de Gaudí en el 150 aniversari del seu naixement, poden resultar il·lustratives.

* President d'Amics de Gaudí.

Els elogis a Gaudí foren freqüents en vida del mestre per bé que ell mai es preocupà de fer-se propaganda. El fet de la seva absència a la inauguració de l'exposició monogràfica que el senyor Güell organitzà al Grand Palais de París el 1910 explica clarament el tarannà de Gaudí, que estigué sempre per la feina i mai per la divulgació de la seva obra en la premsa o en llavis dels crítics. També es donaren casos de crítiques negatives com la famosa de Georges Clemenceau quan afirmà, després de veure la Pedrera, que no donaria una conferència a una ciutat que feia cases pels dragons.

Les crítiques més fortes vingueren després de la mort de l'arquitecte i a seguit de la publicació dels treballs elogiosos de Ràfols i Puig Boada. Són crítiques, les de Christian Zervos¹ o de Feliu Elias,² basades fonamentalment en un anticlericalisme evident, excitat i furiós. Quan la crítica s'inicia baix el signe del prejudici, del *parti pri*, les argumentacions cauen per la seva pròpia base i, quan els defensors de Gaudí replicaren es veié la inconsistència i el propòsit tendenciosos dels crítics. Amb el temps continuaren a ratxes les publicacions en un i altre sentit. L'autor que encapçala la llista d'improperis va ser Francesc Pujols³ en el seu delirant opuscle de 1927 on predicà la seva personal religió catalana universal. El mèrit principal de Pujols és haver publicat el seu opuscle just després de la mort de Gaudí i abans del llibre de Ràfols. Tot seguit la fama i el prestigi de Gaudí s'anà incrementant i cada vegada més autors autoritzats sortiren en defensa dels valors de l'arquitectura del mestre. Sempre es mantingué però l'atac contra l'aspecte religiós de l'obra de Gaudí i molt especialment en les obres de la Sagrada Família. Tot amb tot quan arriba l'any del 150 aniversari del naixement es comprova que milions de persones d'arreu del món vénen a Barcelona a admirar i fruit de l'obra de Gaudí.

Ara ja no és possible esbotzar la seva arquitectura, ara tothom reconeix que va ser, com digué Le Corbusier, el millor arquitecte del segle xx, i els criticares d'abans ara volen demostrar, amb complicades filigranes dialèctiques, que la religiositat de Gaudí existeix solament en les obres dels seus exègetes i que, en realitat, l'arquitecte resta plenament integrat en el que ells diuen el moviment modern, sorgit de la filosofia materialista. El Gaudí amic de Torras i Bages, de Joan Maragall i del pare Ignasi Casanovas, seria en realitat un deixeble de la dialèctica qualitativa de Kierkegaard, el pare de l'existencialisme o de la filosofia del llenguatge de Walter Benjamin.

En moltes ocasions s'ha volgut incloure a Gaudí dintre de l'estil modernista, cosa certament ridícula en comparar aquell breu estil de la *belle époque* amb les edificacions sense parell d'Anton Gaudí, les quals es mostren molt més notables que les de tot el moviment modern. El modernisme i el racionalisme, com ex-

1. Ch. ZERVOS, *Cahier d'Art*, Paris, abril de 1929.
2. Joan SACS (Feliu Elias), *Temes Artístics. Gaudí-Berenguer*, La Nau, Barcelona, 9 de gener de 1929.
3. Francesc PUJOLS, *La visió artística i religiosa d'En Gaudí*, Llib. Catalònia, Barcelona, 1927.

pressió ambdós del moviment modern, foren contemporanis de Gaudí però ell mai es va sentir temptat adscriure's a les formes d'un i altre estil.

Intentar deslligar Gaudí de la seva reconeguda religiositat, sempre intel·ligent i mai fanàtica, i voler ficar-lo dintre d'un moviment dit modern que ell ignorà, constitueix un demencial exercici de tergiversació històrica que no suporta la més petita crítica, per manca total, no solament de lògica, sinó de pur sentit comú.

No han estat, doncs, els estudiosos com Ràfols, Puig Boada, Martinell, Collins o Pane els que han creat una imatge falsa d'un Gaudí aliè al moviment modern i molt vinculat al catolicisme, puig que solament s'han limitat a donar fe de manera rigorosa de fets reals i comprovats. Que Gaudí no formés part del moviment modern no es pot atribuir als que durant tres quarts de segle han investigat i estudiat la figura de l'arquitecte, és una evidència.

Si ara es vol intentar la inversemblant peripècia d'inventar un nou Gaudí racionalista, feina tindran, car es trobaran sense arguments ni dades i amb les mans buides. Els resta solament el suat recurs de matar al missatger. Vist que Gaudí no va ser el que ells voldrien, almenys els queda el consol d'atacar als que l'han estudiat seriosament, carregant-los-hi una responsabilitat que no tenen.

Gaudí no va ser racionalista, va ser racional. Usà la intel·ligència per tal d'entendre la gran lliçó de la Naturalesa que realitza les més racionals i lògiques estructures, fora de modes i tendències variables, inconstants i versàtils.

El millor elogi de Gaudí el va fer ell mateix. Quan parlava amb elogi de l'arquitectura hellènica li preguntaren com era possible que en els seus edificis es veiessin formes tan allunyades del classicisme. Gaudí respongué: «Ara els grecs ho farien així».